

Zakon o racionalnem izkoriščanju zemljišč

Uradni list LR Slovenije z dne 31. oktobra 1957 je objavil zakon o racionalnem izkoriščanju kmetijskih zemljišč.

Gre za zelo pomemben predpis, ki podrobno obdeluje pot socialistične preobrazbe vasi in modernizacije kmetijske proizvodnje. Ta zakon prav tako predpisuje oblike in metode, po katerih bodo vsi kmetijski proizvajalci v svojem interesu prispevali svoj delež za uresničevanje plana, za katerega je skupnost določila v prihodnjem razdobju velika sredstva.

Pod racionalnim izkoriščanjem zemljišča (njiv, sadovnjakov, vinogradov, travnikov, pašnikov itd.) razume zakon tako pripravo zemljišča, gnojenje, izbor semen, kolobar, s katerimi je zagotovljen vsaj tolikšen pridelek, kakršen je glede na podnebne razmere, sestavo in položaj zemljišča v določenem okolju, povprečno mogoč, da pa pri tem zaradi pretiranega izkoriščanja zemlje ne ogrozimo trajnosti kmetijskega pridelovanja.

Načela za organiziranje skupnosti proizvajalcev

Temeljno načelo pri ustanavljanju teh skupnosti je prostovoljnost in zainteresiranost vseh činiteljev, ki v njej sodelujejo — kmetijskih pridelovalcev, zadrug, njihovih organizacij, posameznikov in družbe. Temelj za gospodarjenje v teh skupnostih je družbeno samoupravljanje. Gospodarska osnova — delo po gospodarskem računu, načelo pa: delež pri dohodku v razmerju z vloženi sredstvi in vloženi delom.

Kmetovalci vstopajo v skupnost s pogodbo. Skupnost ima svoje upravne organe, ki jih izvolijo člani skupnosti, zajamčena pa ji je samostojnost v okviru zakonskih pooblastil. Samostojno razpolagajo z dohodki, skladi in drugimi sredstvi na podlagi svojega pravilnika, ki ga sprejmejo vsi člani skupnosti, odobri pa občni zbor kmetijske zadruge. Ta pravilnik je sestavni del pogodbe.

Rok trajanja pogodbe ne more biti krajši od leta dni, če gre za združitev v skupnost zaradi pridelovanja enoletnih kultur. Kolikor pa gre za investicije skupnosti v melioracije, zasajevanje nasadov in podobno, rok ne more biti krajši od amortizacijske dobe.

Zadruška ali združna poslovna zveza oskrbuje po potrebi skupnost s tehničnimi in drugimi sredstvi, ki so potrebna za racionalno skupno obdelovanje kmetijskih zemljišč. Na podlagi pogodbe se usluge plačujejo v tekočih cenah.

Socialistična preobrazba vasi pa pomeni zelo velik podvig, ki naravno naleti tudi na različne težave: bodisi zaradi nerazumevanja ali zaradi učinkovanja stihije in

Znano je, da je eden izmed najresnejših činiteljev, ki pri nas otežkočajo, ponekod pa celo tudi onemogočajo izvajanje moderne agrotehnike — razdrobljenost obdelovalnih površin na male parcele. Kmetijski pridelovalci že sami iščejo razne načine kooperacije in pridelovalnih skupnosti na večjih površinah, pri čemer sestavljajo svoje parcele v večje komplekse. Zakon spodbuja in usmerja tako pobudo. Določa, da se lahko lastniki kmetijskih zemljišč sporazumejo in uvedejo zaradi boljšega izkoriščanja zemlje, racionalnega obdelovanja in izvajanja agrotehnike na določenem kompleksu skupne kulture in nasade. V ta namen lahko pridelovalci v okviru kmetijske zadruge in z odobritvijo njenega upravnega odbora ustanovijo posebno skupnost. Tako skupnost je mogoče ustanoviti tudi zaradi izvršitve melioracijskih del in sploh zaradi raznih ukrepov za izboljšanje kmetijskih zemljišč in napredek obdelovanja neobdelanih ali slabo obdelanih zemljišč.

navad, bodisi zaradi predsodkov ali aktivnosti protisocialističnih elementov. Razumljivo je, da mora socialistična družba zagotoviti, da taki pojavi, kolikor bi do njih prišlo, ne bodo ovirali naporov večine na poti napredka.

V tej smeri določa ta zakon tudi naslednje. Kolikor je v kompleksu skupnosti zemljišča kmetijska parcela, katere lastnik ni vstopil v skupnost, pa ta parcela bistveno otežkoča obdelovanje in druge ukrepe na zemljišču v skupnosti, lahko zadruga na zahtevo skupnosti predlaga ljudskemu odboru, da se vključi tudi ta parcela v skupno obdelovanje, melioriranje ali pa da se zamenjata parceli po veljavnih predpisih o arondaciji.

Če kmetijsko zemljišče zaradi slabe priprave, obdelave ali splošne malomarnosti ne daje povprečno mogočih pridelkov, bo upravni organ ljudskega odbora za kmetijstvo pozval lastnika, naj v prihodnjem letu na svojem zemljišču izvede določene ukrepe, uporabi agrotehnična sredstva in seme, da bi dosegel pri določeni kulturi vsaj povprečen pridelek. Če lastnik v roku leta dni ne ravna po tem navodilu, mu zemljišče po zakonu o obdelovanju neobdelanih površin začasno odvzamejo. V tem primeru priznajo lastniku rento v višini njegovih dotedanjih pridelkov, seveda ob odbitku proizvodnih stroškov, ki bi jih imel kmet za tako obdelavo.

Obvezni agrotehnični ukrepi

Zemljišča, v katera se vložijo družbena sredstva, se štejejo kot racionalno izkoriščena le, če z izvajanjem določenih agrotehničnih ukrepov in uporabljanjem do-

ločenih semen zagotovijo pridelke, kakršne določa investicijski program. Zato zakon zavezuje skupnost kmetijskih zemljišč, ki uporablja družbena sredstva, da mora ta sredstva vrniti in zemljo obdelovati v skladu z določbami investicijskega programa.

Ljudski odbor pa lahko predpiše obvezno izvajanje agrotehničnih ukrepov za vsa zemljišča na določenem področju, na katera je mogoče razširiti prednosti, ki jih dajo vložena družbena sredstva, ne glede na to, ali so te parcele v skupnosti kmetijskih zemljišč ali ne. V primeru neupoštevanja odločbe ljudskega odbora se lahko izvajajo določbe zakona o obdelovanju neobdelanih površin.

Posebno skupino vprašanj, ki jih obravnava ta zakon, pomenijo določene rajonizacije glede pridelovanja nekaterih kultur. Znano je, da iz raznih vzrokov (podnebnih, pedoloških in drugih) to ne more biti povsod enako uspešno in donosno. Kljub temu prevladuje v našem kmetijstvu še vedno praksa, da vsak prideluje »vsakega nekaj«. Moderno kmetijstvo pa ne more večno trpeti take prakse. Omenjeni zakon govori tudi o tem vprašanju, res da samo v temeljnih potezah. Toda orientacija je tu, izražena pa je v določbi, da lahko okrajni ljudski odbor v skladu z določbami programa perspektivnega razvoja kmetijstva v republiki, rajonizira kmetijsko proizvodnjo na svojem področju, to je, da določi prioriteto posameznih kultur za posamezne dele zaradi čim boljšega izkoriščanja kmetijskih površin, pri čemer računa s potrebami potrošniških središč, predelovalne industrije, splošnega napredka in potrebami kraja in prebivalstva.

Kakor vidimo, je temeljni smotér zakona o racionalnem izkoriščanju kmetijskih površin prispevati k naporom za odpravo zaostalosti, revščine in stihije in omogočiti trajno organizirano socialistično akcijo na vasi. Ukrepi, ki jih uvaja ta zakon, ustvarjajo pogoje, da bomo čim prej osvobodili tiste velike rezerve, ki jih skriva naše kmetijstvo, razumljivo v korist samih kmetijskih prebivalcev, s tem pa tudi vse skupnosti. Te oblike in metode naj kmetijskim pridelovalcem omogočijo, da bodo z najmanjšimi stroški in trudom dosegli največje rezultate. Če ne bi tako ravnali, bi delali v lastno škodo.

V naših razmerah izkoriščanje zemlje ne more biti samo skrb posameznega kmetijskega pridelovalca ali posamezne kmetijske organizacije, temveč je to skrb vse družbe. Na kmetijstvo moramo namreč gledati kot na sestavni del našega gospodarstva. To je področje, ki je neločljivo povezano z vsem socialističnim razvojem.

V tej smeri daje zakon o racionalnem izkoriščanju kmetijskih površin zares pomembni prispevek k socialistični graditvi, ne da bi se vrtikal v lastniške razmere na vasi. Zato je gotovo, da bo vzbudil veliko zanimanje ne samo kmetovalcev in družbenih činiteljev v Sloveniji, temveč prav tako tudi v drugih delih naše države. Toliko bolj potrebno je, da politične in družbene organizacije in vsi odgovorni forumi pokrenejo posebno akcijo za pojasnjevanje pomena tega zakona.

T. S.